

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Doctor Mellifluus S. Bernardus Magnæ Matris Cultor
Eximius, Et Ex Ordine Sancti Benedicti Sacellanus
Quartus. Sive Ea quæ Doctor mellifluus de laudibus
Virginis Matris scripsit in gratiam magnæ ...**

Bernardus <Claraevallensis>

Nevhsii, MDCLXXV.

Homilia II. Super missus est Angelus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-37156

militas : nisi quod indubitanter horum singulis præferenda sunt simul cuncta, & incomparabiliter excellentius est atque felicius, omnia percepisse, quam aliqua. Et quid mirum, si Deus qui mirabilis legitur *Psal. 67.* & cernitur in Sanctis suis, mirabilem se exhibuit in Matre sua? Veneramini ergo, conjuges, in carne corruptibili carnis integritatem: miramini etiam vos, sacrae virgines, in virgine fecunditatem: imitamini, omnes homines Dei Matris humilitatem. Honorate sancti Angeli vestri regis Matrem, qui nostrae adoratis virginis Prolem, ipsum utique nostrum pariter ac vestrum regem: nostri generis reparatorem, vestrae civitatis instauratorem. Cujus apud vos tam sublimis, inter nos tam humilis, à vobis pariter, & à nobis datur & dignitati debita reverentia, & dignationi honor & gloria, in saecula saeculorum. Amen.

H O M I L I A I I.

Super missus est Angelus.

1. **N**OVUM quidem canticum illud quod solis dabitur in regno Dei cantare virginibus, ipsam virginum Reginam cum caeteris, inò primam inter caeteras esse cantaturam, & nemo est qui ambigat. Puto autem illam, præter illud quod solis licet, cum omnibus tamen virginibus, ei (ut dixi) communè erit, dulciori quodam atque elegantiori carmine lætificaturam esse civitatem Dei. Cujus utique dulcisonos depromere vel exprimere modulos, ne ipsarum quidem virginum ulla digna invenietur: quia soli meritò decantandum servabitur, quæ sola de partu, & partu divino gloriatur. Gloriatur dixerim de partu, non in se, sed in ipso quem peperit. Deus siquidem (Deus enim est quem peperit) Matrem suam singulari in cœlestibus donaturus gloriâ, singulari in terris prævenire curavit & gratiâ, quâ

quâ videlicet ineffabiliter & intacta conciperet, & pareret incorrupta. Porrò Deum hujusmodi decebat nativitas, quâ non nisi de virgine nasceretur. Talis congruebat & virgini partus, ut non pareret nisi Deum. Proindè factor hominum ut homo fieret, nasciturus de homine talem sibi ex omnibus debuit deligere, imò condere matrem, qualem & se decere sciebat, & sibi noverat placituram. Voluit itaque esse Virginem, de qua immaculata immaculatus procederet, omnium maculas purgaturus. Voluit & Humilem, de qua mitis & humilis corde prodiret, harum in se virtutum necessarium omnibus saluberimumque exemplum ostensurus. Dedit virgini partum, qui ei jam antè & virginitatis inspiraverat votum, & humilitatis prærogaverat meritum. Alioquin quomodò Angelus eam in sequentibus *gratiâ plenam* pronuntiat, si quippiam vel parum boni, quod ex gratia non esset, habebat?

2. Ut igitur quæ Sanctum Sanctorum conceptura erat pariter & paritura, sancta esset corpore, accepit donum Virginitatis: ut esset & mente, accepit & Humilitatis. His nimirum Virgo regia gemmis ornata virtutum, geminoque mentis pariter & corporis decore præfulgida, specie suâ & pulchritudine suâ in cœlestibus cognita, cœli civium in se provocavit aspectus, ita ut & Regis animum in sui concupiscentiam inclinaret, & cœlestem nuntium ad se de supernis educeret. Et hoc est quod nobis hîc Evangelista commendat, cum Angelum perhibet à Deo destinatum ad virginem. *A Deo* (inquit) *ad virginem*: id est, à cœlo ad humilem, à Domino ad ancillam, à Creatore ad creaturam, Quanta dignatio Dei, quanta virginis excellentia! Currite matres, currite filia, currite omnes quæ post Evam, & ex Eva, & parturimini cum tristitia, & parturitis. Adite virginalem thalamum, ingredimini, si potestis, pudicum sororis vestræ cubiculum: Ecce enim Deus mittit

mittit ad virginem, ecce affatur Angelus Mariam. Apponite aurem parieti, auscultate quid nuntiet ei, si fortè audiatis undè consolemini.

3. Lætare, pater Adam, sed magis tu, ô Eva mater, exulta: quia sicut omnium parentes, ita omnium fuistis peremptores: & quod infelicius est, priùs peremptores, quàm parentes. Ambo, inquam, consolamini super filia, & tali filiâ, sed illâ ampliùs de qua malum ortum est priùs, cujus opprobrium in omnes pertransiit mulieres. Instat namque tempus, quo jam tollatur opprobrium, nec habeat vir, quid causetur adversus fœminam: qui utique dum se impudenter causare conaretur, crudeliter illam accusare non cunctatus est, dicens, *Genes. 3. Mulier, quam dedisti mihi, dedit mihi de ligno, & comedi.* Propterea curre, Eva, ad Mariam, curre mater ad filiam, filia pro matre respondeat, ita matris opprobrium auferat: ipsa patri pro matre satisfaciat: quia ecce si vir cecidit per fœminam, jam non erigitur nisi per fœminam. Quid dicebas, ô Adam? *Mulier, quam dedisti mihi, dedit mihi de ligno, & comedi?* Verba malitiæ sunt hæc, quibus magis augeas quàm deleas culpam. Veruntamen sapientia vicit malitiam, cum occasionem veniæ, quam à te Deus interrogando elicere tentavit, sed non potuit, in thesauro indeficientis suæ pietatis invenit. Redditur nempe fœmina pro fœmina, prudens pro fatua, humilis pro superba, quæ pro ligno mortis, gustum tibi porrigat vitæ, & pro venenoso cibo illo amaritudinis, dulcedinem patriat fructus æterni. Muta ergo iniquæ excusationis verbum in vocem gratiarum actionis, & dic: Domine, mulier, quam dedisti mihi, dedit mihi de ligno vitæ, & comedi: & dulce factum est super mel ori meo, quia in ipso vivificasti me. Ecce enim ad hoc missus est Angelus ad Virginem. O admirandam & omnî honore dignissimam virginem! ô fœminam singulariter venerandam,

C

nerandam, super omnes fœminas admirabilem, parentum reparatricem, posterorum vivificatricem.

4. *Missus est* (inquit) *Angelus ad virginem*: Virginem carne, virginem mente, virginem professione, virginem denique (qualem describit Apostolus *Cor. 7.*) mente, & corpore sanctam. Nec noviter nec fortuitu inventam, sed à sæculo electam, ab Altissimo præcognitam & sibi præparatam, ab Angelis servatam, à Patribus præfiguratam, à Prophetis promissam. Scrutare scripturas, & proba quæ dico. Visne ut ego aliqua ex his testimonia hîc inferam? Ut pauca loquar de pluribus: quam tibi aliam prædixisse Deus videtur, quando ad serpentem ait: *Inimicitias ponam inter te & mulierem?* Et si adhuc dubitas an de Maria dixerit, audi quod sequitur: *Ipsa conteret caput tuum.* Cui hæc servata victoria est, nisi Mariæ? Ipsa procul dubio caput contrivit venenatum, quæ omnimodam maligni suggestionem tam de carnis illecebra quàm de mentis superbia deduxit ad nihilum.

5. Quam verò aliam Salamon requirebat, cùm dicebat *Prov. 31. Mulierem fortem quis inveniet?* Noverat quippe vir sapiens hujus sexus infirmitatem, fragile corpus, lubricam mentem: quia tamen & Deum legerat promississe, & ita videbat congruere, ut qui vicerat per fœminam, vinceretur per ipsam, vehementer admirans aiebat: *Mulierem fortem quis inveniet?* Quod est dicere: Si ita de manu fœminæ pendet & nostra omnium salus, & innocentix restitutio, & de hoste victoria: fortis omninò necesse est ut provideatur, quæ ad tantum opus possit esse idonea. Sed *mulierem fortem quis inveniet?* At ne hoc quæsisse putetur desperando, subdit prophetando: *Procul & de ultimis finibus pretium ejus*, hoc est non vile, non parvum, non mediocre, non denique de terra; sed de cœlo, nec de cœlo proximo terris pretium fortis hujus mulieris, sed

à

à summo cœlo egressio ejus. Quid deindè rubus ille quondam Mosaicus portendebat *Exod. 3.* flammam quidem emittens, sed non ardens, nisi Mariam parientem, & dolorem non sentientem? Quid rogo, virga Aaron florida, nec humectata *Num. 17.* nisi ipsam concipientem, quamvis virum non cognoscentem? Hujus magni miraculi majus mysterium Esaias edisserit, dicens *Esa. 11.* *Egredietur virga de radice Jesse, & flos de radice ejus ascendet, virgam, virginem: florem, virginis partum intelligens.*

6. Sed si tibi quod nunc in flore Christus intelligi dicitur, superiori videtur adversari sententiæ, quâ non virga flore, sed floris fructu designari dicebatur, noveris in eadem Aaronica virga (quæ non solum floruit, sed & fronduit, & fructum emisit) non solum flore vel fructu, sed ipsis etiam frondibus eandem significari, *Exod. 14.* Noveris & apud Moysen, nec fructu virgæ, nec flore, sed ipsa virga demonstrari. Illa utique virga: qua feriente, aqua vel dividitur transituris, vel de petra excutitur bibituris. Nullum autem inconveniens est, diversis rebus diversis ex causis Christum figurari, & in virga quidem potentiam, in flore verò fragrantiam, in fructu autem saporis dulcedinem: in frondibus quoque sedulam ejus intelligi protectionem, quâ videlicet parvulos ad se confugientes sub umbra alarum suarum protegere non desinit, sive ab æstu carnalium desideriorum, sive à facie impiorum, qui eos affligerunt. Bona & desiderabilis umbra sub alis JESU, ubi tutum est fugientibus refugium, gratum fessis refrigerium. Misere mei, Domine JESU, misere mei: quoniam in te confidit anima mea, & in umbra alarum tuarum sperabo, donec transeat iniquitas, *Psalm. 56.* In hoc tamen Esaiæ testimonio, florem Filium, virgam intellige Matrem: quoniam & virga floruit absq; germine, & virgo concepit non ex homine: Nec virgæ virorem floris laetit emissio, nec virginis pudorem sacri partus editio.

7. Proferamus & alia virgini Matri. Deoq; Filio congrua, de Scripturis testimonia. Quid illud Gedeonis vellus significat, Jud. 6. quod utique de carne tonsum, sed sine vulnere carnis, in area ponitur, & nunc quidem lanâ, nunc verò areâ rore perfunditur, nisi carnem assumptam de carne virginis, & absque detrimento virginitatis? Qui utique distillantibus cœlis tota se infundit plenitudo divinitatis: adeò ut ex hac plenitudine omnes acceperimus, qui verè sine illa non aliud quàm terra arida sumus. Hinc quoque Gedeonico facto propheticum dictum pulchrè satis convenire videtur, ubi legitur *Psal. 71. Descendet sicut pluvia in vellus.* Nam per hoc quod sequitur, *& sicut stillicidia stillantia super terram:* idem datur intelligi, quod per inventam rore madidam aream. Pluvia quippe voluntaria quam segregavit DEUS hæreditati suæ, placidè priùs & absque strepitu operationis humanæ suo se quietissimo illapsu virginem demisit in uterum: postmodum verò ubique terrarum diffusa est per ora prædicatorum, non jam sicut pluvia in vellus, sed sicut stillicidia stillantia super terram, cum quodam utique strepitu verborum, ac fonitu miraculorum. Si quidem recordatæ sunt nubes illæ, quæ portabant pluviam, præceptum sibi fuisse cum mitterentur *Matth. 10. Quod dico vobis in tenebris, dicite in lumine: & quod in aure auditis, prædicate super tecta.* Quod & fecerunt. Etenim in omnem terram exivit sonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum.

8. Audiamus & Hieremiam nova veteribus vaticinantem, & quem præsentem monstrare non poterat, venturum & ardentem desiderantem, & fidenter promittentem: *Novum, inquit, Jerem. 31. creavit Dominus super terram: fœmina circumdabit virum.* Quæ est hæc fœmina? Quis verò iste vir? Aut si vir, quomodo à fœmina circumdatus? Aut si à fœmina circumdari potest, quomodo vir? Et ut apertiùs dicam, quomodo potest simul

simul & vir esse, & in utero matris? Hoc est enim virum à fœmina circumdari. Novimus viros, qui scilicet infantiam, pueritiam, adolescentiam, atque juventutem transeuntes ad gradum usque senectuti proximum pervenerunt. Qui ergo jam adeò grandis est, quomodo à fœmina circumdari potest? Si dixisset: Fœmina circumdabit infantem; vel fœmina circumdabit parvulum; nec novum videretur, nec mirum. Nunc autem quia nil tale posuit, sed dixit *virum*, quærimus quæ sit hæc novitas, quam Deus fecit in terra, ut fœmina circumdaret virum, & vir intra fœminei unius corpusculi membra sese cohiberet? Quid est hoc miraculi? *Nunquid potest homo* (ut ait Nicodemus Joan. 3.) *in ventrem matris suæ iteratò introire, & renasci?*

9. Sed verto me ad conceptum partumque virginalem, si fortè inter plurima nova ac mira, quæ ibi profectò inspicit, qui diligenter inquirat, etiam hanc quam de Propheta protuli, *Hierem. 31.* reperiam novitatem. Porrò ibi agnoscitur, longitudo brevis, latitudo angusta, altitudo subdita, profunditas plana: Ibi agnoscitur lux non lucens, verbum infans, aqua sitiens, panis esuriens. Videas, si attendas potentiam regi, sapientiam instrui, virtutem sustentari: Deum denique lactantem, sed Angelos reficientem: vagientem, sed miseros consolantem. Videas, si attendas, tristari lætitiâ, pavere fiduciam, salutem pati, vitam mori, fortitudinem infirmari. Sed quod non minùs mirandum est, ipsa ibi cernitur tristitia lætificans, pavor confortans, passio salvans, mors vivificans, infirmitas roborans. Cui jam illud quoque non occurrat, quod quærebam? Nunquid non facile tibi est inter hæc fœminam agnoscere virum circumdantem, cum Mariam videas virum approbatum à Deo JESUM suo utero circumplectentem? Virum autem dixerim fuisse JESUM, non solùm jam cum diceretur *vir propheta potens in opere & sermone Luc. 24.* sed etiam cum tenera adhuc infantis membra, Dei

mater blando vel foveret in gremio, vel gestaret in utero. Vir igitur erat Jesus necdum etiam natus, sed sapientiã non ætate; animi vigore, non viribus corporis; maturitate sensuum, non corpulentia membrorum. Neque enim minus habuit sapientiã, vel potius non minor fuit sapientiã Jesus conceptus, quàm natus, parvus quàm magnus. Sive ergo latens in præsepio, sive jam grandiusculus interrogans doctores in templo, sive jam perfectæ ætatis docens in populo, æque profectò plenus fuit Spiritu sancto. Nec fuit hora in quacunque ætate suã quã de plenitudine illa, quam in sui conceptione accepit in utero, vel aliquid minueretur, vel aliquid eidem adjiceretur: sed à principio perfectus, à principio, inquam, plenus fuit spiritu sapientiã & intellectus, *Isai. 11.* spiritu consilij & fortitudinis, spiritu scientiã & pietatis, & spiritu timoris Domini.

10. Nec te moveat, quod de illo legis in alio loco *Luc. 2. Jesus autem proficiebat sapientiã & ætate & gratiã apud Deum & homines.* Nam quod de sapientiã & gratiã hinc dictum est, non secundum quod erat, sed secundum quod apparebat, intelligendum est: non quia videlicet aliquid ei novum accideret, quod antè non haberet, sed quod accidere videretur, quando volebat ipse ut videretur. Tu, homo, cum proficis, non quando nec quantumvis proficis, sed te nesciente tuus moderatur profectus, tua vita disponitur. At verò puer Jesus qui disponit tuam, ipse disponebat & suam, & quando volebat & quibus volebat sapiens apparebat, quando & quibus volebat sapientior, quando & quibus volebat sapientissimus: quanquam in se nunquam esset nisi sapientissimus. Similiter & cum semper omni gratiã plenus fuisset, sive quam apud Deum, sive quam apud homines habere deberet, pro suo tamen arbitrio eam nunc plus minus ostentabat, prout cernentium vel meritis congruere, vel saluti expedire sciebat. Constat ergo quia semper Jesus virilem animum

num habuit, etsi semper in corpore vir non apparuit. Cur denique dubito virum fuisse in utero, quem inibi Deum fuisse non ambigo? Minus quippe est, esse virum, quàm esse Deum.

ii. Sed vide si non etiam hanc Hieremiæ novitatem Esaias lucidissimè aperit, qui novos superiùs Aaronicos flores exposuit: *Ecce, inquit, Esa. 7. virgo concipiet, & pariet filium.* Et habes fœminam, scilicet virginem. Vis & de viro audire quid sit? *Et vocabitur nomen ejus Emmanuel, id est, nobiscum Deus.* Fœmina itaque circumdans virum, virgo est concipiens Deum. Vides quàm pulchrè & concorditer Sanctorum miracula & mystica dicta sibi invicem concinant? Vides quàm stupendum sit hoc unum de Virgine & in Virgine factum miraculum, quod tot miracula prævenerunt, tot oracula promiserunt? Unus nimirum fuit spiritus Prophetarum: & licet diversis modis, signis & temporibus, eandem rem diversi non diverso spiritu & præviderunt & prædixerunt. Quod Moyse monstratum est in rubo & igne, Aar oni in virga & flore, Gedeoni in vellere & rore, hoc apertè Salomon prædixit in forti muliere & ejus pretio; apertius Hieremias præcinit de fœmina & viro, apertissimè Esaias declaravit de Virgine & Deo, Gabriel tandem exhibuit ipsam salutando. Ipsa namque est de qua nunc Evangelista: *Missus est (ait) Angelus Gabriel à Deo ad Virginem desponsatam Ioseph.*

12. *Ad Virginem (inquit) desponsatam.* Quare desponsatam? Cùm esset, inquam, virgo electa, & ut ostensum est, virgo conceptura, virgo paritura, mirum cur desponsata fuerit, non nuptura. Nunquid vel hoc casu factum quis dixerit? Non est casu factum, quod rationabilis causa commendat, causa valdè utilis & necessaria, & divini profus adinventione consilij digna. Dicam quod mihi, imò quod ante me Patribus visum fuit. Illa utique fuit ratio desponsationis Mariæ, quæ & dubitationis Thomæ. Mos siquidem Judæorum erat, ut à die desponsationis

nis suæ, usque ad tempus nuptiarum, sponsis sponsæ traderentur custodiendæ, quatenus earum ipsi eò sibi pudicitiam curiosius servarent, quò sibi ipsi fideiores existerent. Sicut ergo Thomas dubitando, palpando, constantissimus factus est Dominicæ confessor resurrectionis: ita & Joseph Mariam sibi desponsando, ejusque conversationem in tempore custodiæ studiosius comprobando, factus est pudicitie fidelissimus testis. Pulchra utriusque rei convenientia: & dubitatio Thomæ, & desponsatio Mariæ. Poterant quidem similis erroris laqueum nobis injicere, fidei videlicet in illo, castitatis in illa: veritatem in suspicionem adducere: sed valdè prudenter & piè factum est per contrarium, ut unde metuebatur suspicio, firma sit certitudo. Nam & de Filij resurrectione citius quidem ego (qui infirmus sum) crediderim Thomæ dubitanti & palpanti, quàm Cephe audienti & credenti: & de Matris continentia facilius Sponso ejus custodienti & experienti, quàm ipsi quoque Virgini de sola sua conscientia se defendenti. Dic quæso, quis eam videns desponsatam & gravidam, non potius diceret corruptam quàm virginem? Non autem decebat hoc dici de Matre Domini. Tolerabilius verò atque honestius fuit, putari ad tempus Christum de conjugio fuisse natum, quàm de fornicatione.

13. Sed non poterat, inquis, Deus apertum aliquod ostendere signum, quo videlicet fieret, ut ejus nec ortus infamaretur, nec Mater criminaretur? Poterat utique; sed non poterat latere dæmones, quod scirent homines. Oportebat autem à principe mundi aliquamdiu celari divini consilij sacramentum: non quòd Deus si palàm opus suum facere vellet, impediri posse ab illo metueret: sed quia ipse, qui non solum potenter, sed etiam sapienter quæcunque voluit fecit, sicut in omnibus operibus suis quasdam rerum vel temporum congruentias propter ordinis pulchritudinem servare consuevit: ita in hoc quoque
tam

tam magnifico opere suo, nostræ videlicet reparationis, non tantum potentiam suam, sed & prudentiam ostendere voluit. Et quanquam illud aliter quomodo vellet perficere potuisset, placuit ei tamen eo potius & modo & ordine hominem sibi reconciliare, quo noverat cecidisse: ut sicut diabolus prius seduxit fœminam, & postmodum virum per fœminam vicit: ita prius à fœmina virgine seduceretur, & post à viro Christo aperte debellaretur: quatenus malitiæ fraudi dum ars pietatis illuderet, ac maligni fortitudinem Christi virtus cotereret, diabolo Deus & prudentior appareret, & fortior. Ita quippè decuit incarnatam Sapientiam spirituales vincere malitiam, quò non solum attingeret à fine usque ad finem fortiter, sed & disponderet omnia suaviter *Sap. 8.* Attingit autem à fine usque ad finem, id est, à cœlo usque ad infernum: *Si ascendero, inquit psal. 138. in cœlum, tu illic es: si descendero infernum, ades:* Utrobique verò fortiter, quando & de supernis expulit superbium, & apud inferos spoliavit avarum. Conveniens ergo erat, ut suaviter quoque omnia cœlestia scilicet & terrena disponderet, quatenus & illic dejiciens inquietum, reliquos in pace firmaret: & hic debellaturus invidum, nobis prius suæ humilitatis & mansuetudinis valdè necessarium exemplum relinqueret: sicque mirabili fieret moderamine sapientiæ, ut & suis suavis & hostibus fortis appareret. Quid enim prodesset diabolum à Deo vinci, nobis manentibus superbis? Necessariò igitur desponsata est Maria Joseph, quando per hoc & à canibus sanctum absconditur, & à sponso virginitas comprobatur, & virginis tam verecundiæ parçitur, quam famæ providetur. Quid sapientiùs, quid digniùs divinâ providentiâ? Uno tali consilio secretis cœlestibus & admittitur testis, & excluditur hostis, & integra servatur fama Virginis Matris. Alioquin quando pepercisset justus adulteræ? Scriptum est autem *Matth. 1. Joseph autem vir ejus cum esset justus,*

D

E

& nollet eam traducere, voluit occultè dimittere eam. Benè cùm esset justus noluit eam traducere: quia sicut nequaquam justus esset, si cognitam ream consensisset; sic nihilominus justus non esset, si probatam innoxiam commendasset. Cùm ergo justus esset, & nollet eam traducere, voluit dimittere eam.

14. Quare voluit dimittere eam? Accipe & in hoc non meam, sed Patrum sententiam. Propter hoc Ioseph voluit dimittere eam, propter quod & Petrus Dominum à se repellebat, dicens: *Exi à me, Domine, quia homo peccator sum*; propter quod & centurio à domo sua eum prohibebat, cùm diceret: *Domine, non sum dignus ut intres sub tectum meum, Matth. 8.* Ita ergo & Ioseph indignum & peccatorem se reputans, dicebat intra se, à tali & à tanta non debere sibi ultra familiare præstari contubernium, cujus supra se mirabilem expavescebat dignitatem. Videbat & horrebat divinæ præsentia certissimum gestantem insigne: & quia mysterium penetrare non poterat, volebat dimittere eam. Expavit Petrus potentia magnitudinem, expavit centurio præsentia majestatem. Exhorruit nimirum & Ioseph, sicut homo, hujus tanti miraculi novitatem, mysterij profunditatem: & ideò occultè voluit dimittere eam. Miraris quod Ioseph prægnantis sese consortio virginis judicabat indignum, cùm audias & sanctam Elisabeth ejus non posse ferre præsentiam, nisi cum tremore quidem & reverentia? Ait namque *Luc. 1. Vnde hoc mihi, ut veniat Mater Domini mei ad me?* Ideò itaque Ioseph voluit dimittere eam. Sed quare occultè, & non palàm? Ne videlicet divortij causa inquireretur, exigereetur ratio. Quid enim vir justus responderet populo duræ cervicis, populo non credenti & contradicenti? Si diceret quod sentiebat, quod de illius puritate comprobaverat, nonne mox increduli & crudeles Judæi subsannarent illum, lapidarent illam? Quando namque veritati crederent tacenti in utero, quam postea
con-

contempserunt clamantem in templo? quid facerent necdum apparenti, cui postmodum impias manus iniecerunt etiam miraculis coruscanti? Merito ergo vir justus, ne aut mentiri, aut diffamare cogeretur innoxiam, voluit occultè dimittere eam.

15. Sin verò aliter quis sentiat; & Ioseph sicut hominem dubitasse contendat, sed quia justus erat, noluisse quidem habitare cum ea propter suspicionem, nec tamen (quia pius erat) traducere voluisse suspectam, & idcò voluerit occultè dimittere eam; breviter respondeo, etiam sic dubitationem illam Ioseph fuisse necessariam, quæ divino meruit certificari oraculo. Sic quippè scriptum est *Matth. 1. Hæc autem eo cogitante*, scilicet quòd occultè dimitteret eam, *apparuit ei Angelus in somnis, dicens: Ioseph fili David, noli timere accipere Mariam conjugem tuam. Quod enim in ea natum est, de Spiritu sancto est.* Itaque propter istas rationes desponsata est Maria Ioseph, vel potius (sicut ponit Evangelista) *Viro cui nomen erat Ioseph, Luc. 1.* Virum nominat, non quia maritus, sed quòd homo virtutis erat. Vel potius quia, juxta alium Evangelistam *Matth. 1.* non vir simpliciter, sed *vir ejus* dictus est: merito appellatur, quod necessariè putatur. Debuit ergo vir ejus appellari, quia necessè fuit & putari, sicut & pater Salvatoris non quidem esse, sed dici meruit, ut putaretur esse, dicente hoc ipso Evangelista *Luc. 3. Et ipse Jesus erat incipiens, quasi annorum triginta, ut putabatur, filius Ioseph.* Nec vir ergo matris, nec filij pater extitit, quamvis certà (ut dictum est) & necessarià dispensatione utrumque ad tempus & appellatus sit & putatus.

16. Conjice tamen ex hac appellatione, quâ (licet dispensatorià) meruit honorari à Deo, ut pater Dei & dictus & creditus sit: conjice & ex proprio vocabulo (quod augmentum non dubites interpretari) quis & qualis homo fuerit iste Ioseph. Simul & memento magni illius quondam Patriarchæ venditi

in Ægypto *Genes. 37.* & scito ipsius istum non solum vocabulum fuisse sortitum: sed & castimoniam adeptum, innocentiam affecutum & gratiam. Siquidem ille Ioseph fraternam ex invidia venditus & ductus in Ægyptum, Christi venditionem præfiguravit. Iste Ioseph Hierodiamam invidiam fugiens, Christum in Ægyptum portavit, *Matth. 2.* Ille domino suo fidem servans, dominæ noluit commisceri *Genes. 39.* Iste dominam suam Domini sui matrem virginem agnoscens, & ipse continens fideliter custodivit, *Matth. 1.* Illi data est intelligentia in mysterijs somniorum, *Gen. 40.* Isti datum est conscius fieri atque participem cœlestium Sacramentorum. Ille frumenta servavit non sibi, sed omni populo: Iste panem vivum è cœlo servandum accepit tam sibi quàm toti mundo. Non est dubium quin bonus & fidelis homo fuerit iste Ioseph, cui Mater desponsata est Salvatoris. Fidelis, inquam, servus & prudens, quem constituit Dominus suæ Matris solatium, suæ carnis nutritium: solum denique in terris, magni Consilij coadjutorem fidelissimum. Huc accedit, quod dicitur fuisse *de domo David.* Verè enim de domo David, verè de regia stirpe descendit vir iste Ioseph, nobilis genere, mente nobilior. Planè filius David non degenerans à patre suo David. Prorsus, inquam, filius David, non tantum carne, sed fide, sed sanctitate, sed devotione: quem tanquam alterum David Dominus invenit secundum cor suum, cui tutò committeret secretissimum atq; sacratissimum sui cordis arcanum: cui tanquam alteri David incerta & occulta sapientiæ suæ manifestavit: & dedit illi non ignarum esse mysterij, quod nemo principum hujus sæculi agnovit: cui denique datum est quod multi Reges & Prophetæ cum vellent videre non viderunt; audire, non audierunt: non solum videre & audire, sed etiam portare, deducere, amplecti, deosculari, & nutrire & custodire. Non tantum autem Ioseph sed & Maria descendisse credenda est

est de domo David. Alioquin non esset desponsata viro de domo David, si non esset & ipsa de domo David. Ambo igitur erant de domo David: Sed in altera completa est veritas quam juravit Dominus David, altero tantum conscio & teste adimpletæ promissionis.

17. In fine autem versus, & nomen (inquit) *Virginis Maria*. Loquamur pauca & super hoc nomine, quod interpretatum maris stella dicitur, & Matri Virgini valde convenienter aptatur. Ipsa namque aptissime sideri comparatur: quia sicut sine sui corruptione sidus suum emittit radium, sic absque sui læsione virgo parturit Filium. Nec sideri radius suam minuit claritatem, nec Virgini Filius suam integritatem. Ipsa est igitur nobis illa stella ex Jacob orta, cujus radius universum orbem illuminat, cujus splendor & præfulget in supernis, & inferos penetrat, terras etiam perlustrans, & calefaciens magis mentes, quam corpora, fovet virtutes, excoquit vitia. Ipsa, inquam, est præclara & eximia stella super hoc mare magnum & spatiosum necessario sublevata, micans meritis, illustrans exemplis. O quisquis te intelligis in hujus sæculi profluvio magis inter procellas & tempestates fluctuare, quam per terram ambulare; ne avertas oculos à fulgore hujus sideris, si non vis obrui procellis. Si insurgant venti tentationum, si incurras scopulos tribulationum: respice stellam, voca Mariam. Si jactaris superbiæ undis, si ambitionis, si detractionis, si æmulationis; respice stellam, voca Mariam. Si iracundia, aut avaritia, aut carnis illecebra naviculam concûsserit mentis, respice ad Mariam. Si criminum immanitate turbatus, conscientia fæditate confusus, judicij horrore perterritus, barathro incipias absorberi tristitia, desperationis abyssu, cogita Mariam. In periculis, in angustiis, in rebus dubijs, Mariam cogita, Mariam invoca. Non recedat, ab ore, non recedat à corde: & ut impetres ejus orationis suffragium,

gium, non deseras conversationis exemplum. Ipsam sequens non devias, ipsam rogans non desperas, ipsam cogitans non erras. Ipsa tenente non corruis, ipsa protegente non metuis, ipsa duce non fatigaris, ipsa propitiâ pervenis: & sic in temetipso experieris, quam merito dictum sit, *Et nomen virginis Maria.* Sed jam modicè pensandum est, ne & nos in transitu claritatem tanti luminis intueamur. Ut enim verbis Apostolicis utar *Matth. 17. Bonum est nos hic esse:* & libet dulciter contemplari in silentio, quod laboriosa non sufficit explicare locutio. Interim autem ex devotâ scintillantis sideris contemplatione, ferventior reparabitur in his, quæ sequuntur disputatio.

HOMILIA III.

Super missus est Angelus Gabriel, &c.

Libenter, ubi mihi congruere video, verba Sanctorum assumo, quò vel ex vasculorum pulchritudine gratiora fiant quæcunque in eis lectori apposuerim. Ut autem nunc è Prophetis verbis incipiam. *Ve mihi,* non quidem (sicut Prophetæ Isai. 6.) *quia tacui,* sed quia locutus sum, *quoniam vir pollutus labijs ego sum.* Heu quot vana, quot falsa, quot turpia per hoc ipsum spurcissimum os meum evomuisse me recolo, in quo nunc cœlestia revolvere verba præsumo. Vehementer timeo, ne jamjam audiam ad me dictum *Psal. 49. Quare tu enarras justitias meas, & assumis testamentum meum per os tuum?* Utinam & mihi de superno altari non quidem carbo unus, sed ingens globus & igneus afferatur, qui videlicet multam & inveteratam prurientis oris mei rubiginem ad plenum excoquere sufficiat, quatenus Angeli ad Virginem, & Virginis ad ipsum grata invicem ac casta colloquia dignus habeat meo qualicumque replicare sermone. Ait enim Evangelista *Luc. 1. Et ingressus Angelus ad eam* (haud dubium